

SECTORPLAN PRIMAIR ONDERWIJS

Samen aan de slag voor het onderwijs van morgen

Met deze slogan gaan het Vervangingsfonds/ Participatiefonds en het Arbeidsmarktplatform PO de komende twee jaar gezamenlijk het land in ter uitvoering van het sectorplan primair onderwijs. Welke rol speelt de dynamiek van de woorden 'samen' en 'aan de slag'; wat is de duiding van 'het onderwijs van morgen'? En wat is de inhoud en de achtergrond van het sectorplan?

DOOR MONICA VAN DER HOFF-ISRAËL

DRIE THEMA'S

De sociale partners hebben voor het sectorplan primair onderwijs voor drie thema's gekozen:

- Van-werk-naar-werk van met ontslag bedreigden.
- Mobiliteit en duurzaamheid (dit thema meer voor de langere termijn).
- Arbeidsinstroom en begeleiding jongeren.

In het sectorplan is dit vertaald in drie maatregelen:

Maatregel 1: minimaal 600 fte boventalligen behouden en instroom in de WW voorkomen in de krimp-regio's door begeleiding van werk naar werk. Hiertoe worden regionale transfercentra opgericht.

Maatregel 2: landelijk instrumentarium: landelijke tools voor regionale transfercentra en andere samenwerkende schoolbesturen die de problematiek van boventalligheid willen aanpakken/ zich inzetten voor personele mobiliteit.

Maatregel 3: jong en oud: bijdragen aan oplossen van tijdelijke frictie op de arbeidsmarkt in het po, via het creëren van vacatureruimte voor jonge werkloze leerkrachten (1000 fte). Deze vacatures ontstaan door additioneel leerkrachten in dienst te nemen of door taakvermindering en taakverandering van ouderen.

Het sectorplan primair onderwijs is ontstaan vanuit het Sociaal Akkoord dat sociale partners en kabinet vorig jaar hebben gesloten. Een subsidieregeling met 600 miljoen euro is ingezet, waar sectoren op kunnen inschrijven. Het Ministerie van SZW voert de regeling uit. Doel is het stimuleren en behouden van werkgelegenheid door middel van (inter)sectoraal maatwerk. Het sectorplan po is in december 2013 ingediend.

Voor het primair onderwijs zijn als belangrijkste arbeidsmarkt-knelpunten benoemd: de daling van de werkgelegenheid en de daling van het aantal jongeren dat in de sector werkzaam is. Dit als gevolg van een aantal ontwikkelingen (zie kader).

Het ministerie heeft het sectorplan voor cofinanciering in aanmerking gebracht. De uitvoering ligt in handen van het Arbeids-

Ontwikkelingen die leiden tot knelpunten

- Tot 2020 neemt het aantal leerlingen in het primair onderwijs verder af met meer dan 120.000 leerlingen. De daling is met uitzondering van de randstad een landelijk verschijnsel, maar verschilt (in hoge mate) tussen regio's.
- Sinds 2010 dalen de personele uitgaven sneller dan de leerlingendaling, waardoor het 'behoud van boventalligen uit de reserves' aan het afnemen is.
- Tot 2020 neemt de werkgelegenheid verder af met meer dan 12.000 fte met name door de leerlingendaling.
- Er zijn de komende jaren steeds meer 60+ers in het primair onderwijs (7.650 leraren in 2013 en 10.440 leraren in 2020). De uitstroom van ouderen is de afgelopen twee jaren gestegen naar 4.000, maar stijgt de komende jaren niet verder en blijft op hetzelfde hoge niveau.
- Er zijn en ontstaan grote regionale verschillen in leeftijdsopbouw met sterk vergrijsde regio's en relatief jonge regio's.
- Ondanks de daling in het leerlingaantal gaat naar verwachting in 2016 een tekort aan Leraren ontstaan in het po. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een sterke daling in het aantal studenten dat van de pabo afstudeert.

marktplatform PO en het Vervangingsfonds/ Participatiefonds. Het sectorplan po heeft een looptijd van twee jaar, van 1 april 2014 tot en met 31 maart 2016.

SAMENHANG VAN MAATREGELN

Krimp van het leerlingenaantal is al jaren een issue in het primair onderwijs. Het aantal regio's met aanzienlijke krimp is belangrijk toegenomen. Dit zet zich de komende jaren voort, zij het per regio verschillend.

Veel schoolbesturen moeten daarom leerkrachten ontslaan; het natuurlijk verloop is onvoldoende om de terugloop in leerlingenaantal op te vangen. Daardoor is in de ogen van veel jongeren het arbeidsperspectief in het po momenteel (terecht) laag. Wrang is dat naar verwachting op termijn (en dat varieert per regio van een periode van twee jaar tot een periode van zes jaar en tot zelfs iets meer) het primair onderwijs weer behoefte heeft aan nieuwe leerkrachten. Zonder maatregelen gaan dus nu veel leerkrachten met gedwongen ontslag en heeft de sector over een aantal jaren een tekort.

Bijkomend effect van de ontslagrondes is dat schoolteams dreigen te vergrijzen: de instroom van jonge leerkrachten stagneert of droogt zelfs op. Op termijn gaan schoolteams deze ervaren leerkrachten missen en is nog uitsluitend sprake van teams met jonge, minder ervaren leerkrachten. De voor de kwaliteit zo belangrijke mix van jongere en oudere leerkrachten dreigt verloren te gaan.

Het zijn deze ontwikkelingen waarop de sociale partners willen inzetten. Enerzijds, met maatregel 1, zoveel mogelijk gedwongen ontslagen voorkomen en mensen die dat willen (vrijwillige mobiliteit!) te begeleiden naar ander werk, soms zelfs in andere regio's of andere sectoren. Het Vervangingsfonds/ Participatiefonds is contactpersoon voor deze maatregel. Anderzijds, met maatregel 3, jongere leerkrachten voor het primair onderwijs behouden en met subsidiemaatregelen de periode tussen

gedwongen inkrimping van personeel en stabilisatie (of soms zelfs voorzichtige groei) te overbruggen. Het Arbeidsmarktplatform PO is contactpersoon voor deze maatregel. Maatregel 2 is aan maatregel 1 en 3 ondersteunend.

Het sectorplan is ambitieus: doelstelling is om gedurende de loop van het plan te voorkomen dat in totaal 600 fte met gedwongen ontslag gaat en om in diezelfde tijd 1000 fte jongere leerkrachten aan werk te helpen. Dit zijn grote aantallen. Zeker als je meegerekend dat in het po gemiddeld 1,4 personen 1 fte bezetten. Het plan gaat dan ook over (1600 x 1,4 =) 2240 mensen. Een uitdaging!

EEN UITDAGING, MAAR VOOR WIE?

Hier ligt meteen de crux van het plan. Het zijn immers de individuele schoolbesturen en scholen die de maatregelen in het plan moeten (willen) omarmen. En daar komt de slogan van het plan 'samen aan de slag voor het onderwijs van morgen' om de hoek kijken. Veel individuele schoolbesturen in krimpregio's hebben hun zaakjes op orde: zij hebben hun meerjaren formatie aan de hand van leerlingprognoses doorgerekend en tijdig maatregelen getroffen om niet in financiële nood te komen. Voor de korte termijn hebben zij geen problemen. Op de iets langere termijn echter, worden ook zij net als alle schoolbesturen, geconfronteerd met de bredere consequenties van de leerlingendaling, namelijk risico's voor de continuïteit en de kwaliteit van het onderwijs. Deze staan of vallen immers met de mens voor de groep. De oplossing van nu (inkrimping van personeelsbestand) kan dan ook het probleem van morgen (gebrek aan voldoende gekwalificeerde en/of ervaren leerkrachten) betekenen.

Met dit voor ogen, zullen de problemen van nu nog steeds opgelost moeten worden. Samenwerking tussen schoolbesturen en commitment van scholen is daarbij noodzakelijk. Wat niet het inleveren van verantwoordelijkheid betekent, maar juist het vergroten daarvan: verantwoordelijk worden en zijn voor het onderwijs in de regio. Een samenwerking die met woorden (afspraken) start, maar vervolgens daden (maatregelen) tot gevolg heeft en zich richt op de kwaliteit van het po de komende twee decennia. De sociale partners hebben de randvoorwaarden geschapen en er is een financieel steuntje in de rug mogelijk. Maar de echte uitdaging ligt op het bord van het veld zelf, van de schoolbesturen, van de scholen, en van de individuele leerkrachten die nieuwsgierig zijn naar mobiliteit.

Samen aan de slag voor het onderwijs van morgen. Een appél op het primair onderwijs.

MONICA VAN DER HOFF-ISRAËL IS DIRECTEUR VAN INFINITE FINANCIEEL B.V. IN DE AFGELOPEN MAANDEN IS ZIJ ALS INTERIM-PROJECTLEIDER BETROKKEN GEWEEST BIJ DE TOTSTANDKOMING VAN HET SECTORPLAN.

INFINITE FINANCIEEL IS GESPECIALISEERD IN HET ADVISEREN OVER FINANCIËLE EN BEDRIJFSVOERINGVRAAGSTUKKEN IN HET ONDERWIJS; WWW.INFINITEBV.NL.

LEES MEER OVER DIT ONDERWERP OP DE WEBSITE SCHOOLMANAGEMENTTOTAAL.NL. ZOEK BINNEN HET THEMA FINANCIËEL MANAGEMENT OP 'PERSENELE LASTEN', OF OP 'INTEGRAAL PERSENEELS BELEID'.